

ULUSLARARASI SOSYAL ARAŞTIRMALAR DERGİSİ THE JOURNAL OF INTERNATIONAL SOCIAL RESEARCH

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research
Cilt: 13 Sayı: 71 Haziran 2020 & Volume: 13 Issue: 71 June 2020
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SURİYELİ GÖÇMEN KADINLARIN ERKEN YAŞTA EVLİLİK KONUSUNDAKİ GÖRÜŞLERİ: KALİTATİF BİR ÇALIŞMA

OPINIONS OF SYRIAN MIGRANT WOMEN ON CHILDHOOD MARRIAGE: A QUALITATIVE STUDY

Eda YAKIT AK*
Ergül ASLAN**

Özet

Bu çalışma Suriye'den Türkiye'ye göç etmiş kadınların erken yaşta evlilik nedenlerini ve bu konudaki görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirildi.

Çalışma nitel araştırma yöntemi ile tanımlayıcı kesitsel olarak gerçekleştirildi. Bir sivil toplum örgütüne başvuran Suriyeli göçmen kadınlar arasından tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçildi. Örneklemi 18 yaş öncesinde evlenmiş ve 18 yaş üzerinde 17 kadın oluşturdu. Veriler bireysel derinlemesine görüşme yöntemiyle yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak toplandı. Tercüman aracılığı ile iletişim sağlandı ve görüşmeler ortalama 45 dk sürdü. Veriler tematik analiz yöntemi ile çözümlendi, 4 ana tema ve alt temalar belirlendi.

Kadınların yaş ortalaması 26,52±11,91 idi. Kadınların 5'i ilköğretim altı eğitime sahip idi ve hiçbiri çalışmıyordu. Suriye'de ilk evlilik yaşının en erken 13 yaşında olduğu ve erken evliliklerin gelenek olarak sürdürüldüğü saptandı. Erken yaşta evliliğin sosyal yaşam üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu ve ev sorumluluklarını artırdığını bildirdiler. Aile ve eşin beklentisi ile çocuk sahibi olmak kadınların kendi çocukluklarını yaşamalarına engel olmaktadır. Ayrıca ekonomik zorluklar nedeniyle çok sayıda çocuk sahibi olmaya olumlu bakılmamaktadır. Kadınlar kız çocuklarının erken yaşta evlenmesine karşı olmakla birlikte eğitimin sürecini tamamlamalarını desteklemektedirler.

Suriyeli göçmen kadınlar erken yaşta evlendirilmekteler. Genç kızlar erken yaşta evliliğin getirdiği sorunlar ve sorumluluklarla mücadele etmekte. Bu evlilikler nedeni ile kadınlar fiziksel, ruhsal ve sosyal yönden sorun yaşamaktalar.

Anahtar Kelimeler: Suriye, göçmen, kadın, erken yaşta evlilik

Abstract

In this study, women who emigrated from Syria to Turkey and the reasons for early marriages were performed in order to determine their views on this issue.

The descriptive cross-sectional study was conducted with qualitative research method. She was selected by random sampling among Syrian migrant women who applied to a non-governmental organization. The sample consisted of 17 women over the age of 18 who were married before 18 years of age. Data were collected using a semi-structured questionnaire using individual in-depth interviews. Communication was provided through an interpreter and the interviews lasted 45 minutes on average. The data were analyzed by thematic analysis method and 4 main themes and sub-themes were determined.

The mean age of the women was 26.52 ± 11.91 years. Five of the women had six primary education and none were working. Early marriages were found to be a tradition in Syria and the first age of marriage is at least 13 years old. They stated that early marriage had negative effects on social life and increased household responsibilities. Having a child with the expectation of the family and spouse prevents women from living their own childhood. In addition, having many children is not considered positive due to economic difficulties. Women are against the early marriage of girls and they support the completion of the education process.

Syrian migrant women get married at an early age. Young girls struggle with the problems and responsibilities of early marriage. Due to these marriages, women have physical, mental and social problems.

Keywords: Syria, immigrant, woman, childhood marriage

* Öğr. Gör., Dicle Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri MYO, edayakit@gmail.com

** Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği ABD, ergul34tr@hotmail.com

GİRİŞ

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu verilerine göre dünyada genelinde her yedi kişiden biri göç etmektedir (UNFPA, 2018). Cinsiyet göçün her aşamasını biçimlendirmektedir. Kadınlar yoksulluktan ve şiddetten kaçmak, kendi ülkelerinde yarım kalan eğitimlerini tamamlamak ya da göç etmiş yakınlarıyla bir arada olmak için göç etmektedir. Göçmen kadınlar cinsiyete özgü zorluklar yaşamaktadır. Kadına yönelik şiddet bu zorlukların başında gelmektedir (IOM, 2018). Türkiye’de ekonomik, siyasi ve güvenlik nedenleriyle göç eden çok sayıda Suriyeli yaşamaktadır (Mülteciler Derneği, 2019). Kız çocuklarını istismardan korumak isteyen aileler genellikle çözümü evlendirmekte bulmaktadır. Suriyeli aileler göç ettikleri ülkelerde yoksulluk sonucu kızlarını koruma altına alacak bir yuva olması için kızlarını evlendirmeyi tercih etmektedir (Parker, 2015, 2341; Mohammadi, 2016, 409). Bu evlilikler bazen maddi kazanç sağlamak amacıyla da olmaktadır. Reşit olmayan kız çocukları kuma olarak kendisinden yaşça oldukça büyük erkeklerle evlendirilebilmektedir (Mourtada, Schlecht, and DeJong, 2017). Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre Suriye’deki çatışma nedeniyle kadınlar fiziksel, ekonomik sıkıntılara maruz kalmakta, şiddete uğramaktadır. Özellikle genç kızlar şiddet, eğitimin aksamaması, erken yaşta evlilik ve gebelik gibi risklerle karşı karşıya kalmaktadır (AFAD, 2014). Erken yaşta evlilik Ortadoğu ülkelerinde ve Türkiye’de Suriyeli göçmenler için önemli bir sorundur. Suriye’den gelen mülteci göçü ile erken yaşta kayıt dışı evliliklerin sayısında artışa neden olmaktadır. Gençlerin ve özellikle kadınların göç ettikleri ülkelerde eğitim yaşantıları kesintiye uğramakta, ekonomik güçlükler nedeniyle sigortasız ve güvencesiz işlerde düşük ücretlerle çalıştırılmakta ve kız çocukları erken yaşta evlendirilmektedir (Aksu Kargin, 2018, 31-45).

Göçmenler barınma, ısınma, beslenme ve sağlık hizmetlerine erişimde güçlük yaşamaktadır. Başetme yöntemi olarak evden bir nüfusu eksiltmek için kız çocuklarının erken yaşta evlendirilmesi düşünülmektedir (AFAD, 2017). Suriyeli 20-25 yaş arasındaki kadınların %13’ünün 18 yaşından önce evlendirildiği tespit edilmiştir (UNICEF, 2015; UNFPA, 2017). Türkiye’de Suriyelilerle ilgili istatistiklerde doğum oranlarının yüksek olduğu bildirilmektedir. Suriyeli göçmenlerin 2018 yılı itibari ile 585.281’i 0-4 yaş arasındadır (Mülteciler Derneği, 2018; İçişleri Bakanlığı, 2019). Bu çalışma Suriye’den Türkiye’ye göç etmiş kadınlarda erken yaşta evliliklerin nedenlerini ve kadınların erken yaşta evlilik konusundaki görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi ve yeri: Nitel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilen bu çalışma, Haziran-Temmuz 2018 tarihleri arasında Diyarbakır ilinde bulunan bir sivil toplum örgütünde yürütülmüştür.

Araştırmanın örnekleme: Çalışmanın örneklemini belirtilen tarihler arasında bir sivil toplum örgütüne destek almak için başvuran Suriyeli göçmen kadınlar oluşturmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemiyle tesadüfi olarak seçilen ve örnekleme dahil edilme kriterlerine uyan 17 kadın ile görüşülmüştür. Çalışma veri doygunluğu sağlandığında sona erdirilmiştir. Toplam 8 kadın görüşmeye ayıracak zamanı olmadığını belirterek çalışmaya katılmayı reddetmiştir.

Örnekleme dahil etme kriterleri: Suriyeli, göçmen, kadın, evli, 18 yaş öncesinde evlenmiş ve halen 18 yaş üstü, üreme çağında olmaktadır.

Veri toplama aracı: Suriyeli kadınların sosyo-demografik özelliklerini içeren 10 soruluk tanıtıcı bilgi formu ve erken yaşta evlilikler hakkında düşüncelerini ortaya koymalarını sağlayacak 10 soruluk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Bu form “ilk evlilik yaşı ve evliliği”, “doğurganlık durumu” ve “erken yaşta evliliklere dair görüşler” bölümlerinden oluşmuştur.

Verilerin toplanması: Görüşmeler göçmenlere yönelik hizmet veren sivil toplum örgütüne ait toplum merkezinde, araştırmacı, katılımcı kadın ve Türkçe-Arapça bilen profesyonel çevirmenin bulunduğu özel bir ortamda yüz yüze görüşme yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bireysel derinlemesine görüşmeler ortalama 45 dakika sürmüştür. Görüşmede sesli kayıt alınmıştır.

Çalışmanın etik yönü: Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu’ndan etik onay, çalışmanın yürütüldüğü sivil toplum örgütünden yazılı izin ve çalışmaya gönüllü olarak katılan kadınlardan tercüman aracılığıyla yazılı onam alınmıştır.

Verilerin analizi: Verilerin tanımlayıcı istatistiksel analizi için bir istatistik paket programı kullanılmış ve sayı, yüzde, ortalama, standart sapma testlerinden yararlanılmıştır. Derinlemesine görüşmelerden sonra sesli kayıtlar yazılı doküman haline getirilerek sorulara verilen yanıtlar çerçevesinde içerik analizi yapılmış ve temalar oluşturulmuştur. Son adımda oluşturulan ana temaların altında alt temalar belirlenmiştir.

BULGULAR

Kadınların yaş ortalaması 26,52±11,91 eşlerinin yaş ortalaması ise 31,05±10,26 olarak belirlendi. Kadınların 5'i ilköğretim düzeyi ve altında eğitime sahip idi ve hiçbirisi çalışmıyordu. Kardeş sayısı ortalama 7,05±2,77 ve sahip olduğu çocuk sayısı ortalama 2,68±1,99 olarak saptandı. Kadınların etnik kökeni %58,8 Kürt, %41,2 Arap olup, %88,2'si hayatının en uzun süresini köyde yaşamıştır. Kadınların demografik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Kadınların Demografik Özellikleri

Olgu no	Yaş	Eğitim düzeyi	Eşinin yaşı	Evlilik yaşı	Çocuk sayısı
1	25	Ortaokul	35	15	4
2	28	Üniversite	32	18	4
3	22	Lise	32	17	2
4	19	Ortaokul	29	15	2
5	23	Lise	30	17	1
6	20	Ortaokul	24	16	2
7	25	Ortaokul	30	16	2
8	16	İlkokul	18	15	-
9	22	Lise	27	17	3
10	19	Ortaokul	24	15	2
11	19	İlkokul	22	17	1
12	55	Okuryazar değil	55	17	9
13	55	Lise	55	17	3
14	23	Lise	27	18	1
15	17	İlkokul	23	14	1
16	39	İlkokul	38	16	4
17	24	Ortaokul	27	17	2

Görüşmeler sonrası belirlenen temalar Tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 2. Ana temalar ve alt temalar

Ana Temalar	Alt temalar
1.Suriye'de ilk evlilik yaşı	1.1 Örf, adet ve gelenekler 1.2 Kızlara bir düzen sağlama isteği 1.3 Savaşın etkileri
2.Erken yaş evliliklerin olumsuz sonuçları	2.1 Fiziksel sıkıntılar 2.2 Erken yaşta gebeliklere neden olması 2.3 Çocukluğunu yaşayamama
3.Geleneksel çocuk sayısı	3.1 Ekonomik sıkıntılarının neden olduğu az sayıda çocuk yapma isteği 3.2 Aile büyüklerinin isteği
4.Çocuk yaşta evliliklerin önlenmesi	4.1 Kız çocuklarının eğitiminin sürdürülmesi 4.2 Geleneksel evlilik anlayışının değiştirilmesi

1. Suriye'de ilk evlilik yaşına dair görüşler

Araştırmaya katılan kadınlar Suriye'de genç kızların erken yaşta evlenmesinin bir gelenek olduğunu bildirmiştir. Aynı zamanda savaş ortamından önce bu yaşın biraz daha ileri yaşta iken, savaş sonrası daha küçük yaşlarda kız çocuklarının evlendirildiğini belirtmişlerdir.

1.1. Örf, adet ve gelenekler

K.2 "Ailenin maddi durumu yoksa 13'den başlayabilir ama genellikle en fazla 16, 17'de evlenilir."

K.5 "Kız büyüdükçe alıcısı azalıyor ve güzel gelmiyor, bu yüzden küçük yaşta evlendiriyorlar."

K.6 "Suriye'de kızları nasibe göre evlendiriyorlar, nasibi geldiğinde kız evlenmelidir."

K.8 "Savaş için kızlar veriliyor. Savaştan önce okusun bitirsin diyorlardı ama şimdi zaman değişti... savaştan sonra okuldan alıyorlar kızları kocaya veriyorlar."

K.1 "Terör örgütü kadınları alıyordu çarşılarda satıyordu, kızlar güvende olsun diye mecburdu evlendirmeye. Terör örgütü mesela bir kızı görüyordu elini kızın başına koyup üç defa Allahu Ekber deyince yani o kızı alıyordu. Tabi bazıları örfü âdeti olduğu için evlendiriyordu."

1.2. Kızlara bir düzen sağlama isteği

K.4 "Bir düzenleri olsun diye evlendirir bizde büyükler."

K.7 "...bir düzeni olması ve namusuna söz gelmemesi için evlendiriyorlar. Araplar daha erken evlendirir. Kürtler nasibi çıktığında verirler kızlarını böyle farklılıklar var."

K.2 "Toplumda çok iyi bir kanı yok yani çocukken evleniyor, çocukken çocuk yapıyor ancak evlendi bir düzeni oldu evlendi bir aile sahibi oldu denilir... genelde akraba olduğu için kimse de kötü gözle bakmıyor. ....Ben bir zorluk yaşamadım.. işte aile istedi, nişan oldu, düğün oldu. Aileden ayrı yeni düzen oluyor."

K.4 "Kızların erken yaşta evlenmesi iyidir. Bazı kızlar erken yaşta evleniyor büyüklerin yanında kalıyor alışıyorlar evliliğe. Bir yuvası bir düzeni olsun... Benim kaynanamın mesela bana çok yardımı oldu hakkını ödeyemem... Çevreden gelen evlen baskısından kurtuluyor kız."

1.3. Savaşın etkileri

K.1 "...Savaştan önce bizim köyde herkes 20'lerde 25'lerde evleniyordu savaştan sonra herkes artık 12'de 13'de vermeye başladı. Araplar 20'den sonra evlenenlere sizden 4 çocuk eksik diyorlar. Erkek ya savaşa gidiyor ya ölüyor ya yurtdışına çıkıyor ya o yüzden evlendiriyorlar."

K.3 "Bizde savaştan önce 20 yaşından sonra evlendiriliyordu ama savaştan sonra terör örgütü yüzünden erkenden evlendirilmeye başlandı. Teröristler kızlarını kaçırır diye korkuyorlardı (aileler) erkenden evlendirip kızlarını güvenceye almak istiyorlardı."

K.4 "Savaştan önce 20'li yaşlarda evleniliyordu. Savaştan sonra 17'ye 16'ya indirildi. Doğru bulmuyorum biraz geç yaşta evlenilse, tabi aile de isterse daha iyidir."

2. Erken yaş evliliklerin olumsuz sonuçlarına dair görüşler

Katılımcı kadınlar, erken yaşta yapılan evliliklerin daha çok yaşattığı zorluklar hakkında görüş bildirdiler. Kendileri sorun yaşamasa bile çevreden duydukları fiziksel ya da ruhsal sorunları aktardılar.

2.1. Fiziksel sıkıntılar

K.8 "Ben de erken evlendiğim için ayda iki kere oluyorum (adet). Önceleri adetim iyiydi ama evlendikten sonra 10 günde bir oluyorum."

K.3 "Baya bir zorluğu var kız çabuk yaşlanıyor. Bu fiziksel olarak etkiliyor. Kardeşim evlendi ve ilk gece kan kaybından hastaneye kaldırdık."

2.2. Erken yaşta gebeliklere neden olması

Katılımcı kadınların neredeyse tamamı erken yaşta çocuk doğurmanın olumsuz sonuçlarını yaşadıklarını ve duyduklarını bildirdiler. Görüşleri içerisinde en fazla çocuk bakımının zorluğu ve doğumun yarattığı fiziksel zorluklar üzerinde durdular.

K.3 "Doğum iyi değil zaten kendisi çocuk."

K.3 "Doğum çok zor. Kendisi daha vücudu gelişmemiş doğum yapıyor bu da vücudunu çok zorluyor, onun için bel ağrılarına neden oluyor, baya sıkıntı çıkıyor."

K.10 "Doğum zor ben kendim de bunu yaşadım. İkiz çocuklarım oldu karnım çok büyüdü çatlaklarım oldu... Belim ağrıyordu geceleri uyuyamıyordum. Ameliyatla doğurdum normal doğuramazdım..."

K.11 "Erken yaşta doğurulan çocuk iyi değil. Bedenen zarar veriyor kaldıramazsın o yükü ben doğru bulmuyorum. Ama insanlar evleniyor, doğuruyor çocuğun ailesi (Eşin) böyle olmasını istiyor kız ne yapabilir? Kadının üzerinde baskı var doğum yapmak zorunda. Ama hamileyken bel ağrıların, ayak ağrıların çok oluyor, doğumdan korkuyorsun.... Doğum yaparken kalbim hızı arttığı için ameliyata aldılar. Kuzenim var 12 yaşında evlendi rahmi küçük olduğu için dayanamamış çocuk öldü. İlk çocuğu öldü ama şimdi 4 çocuğu var."

K.2 "Çok zor okulda olmamız çocuklarla oynamamız gerekirken yani oyun çağlarımızda çocuk sahibi olmak gerçekten çok kötü."

K.9 "Kansızlık oluşuyor, tansiyon düşüyor kaldıramıyorsun yani... Hani henüz çocuğum ben yeterince oynayamıyorsun yeterince gezemiyorsun evleniyorsun çocuk yapıyorsun hemen... 13 yaşındaki kız çocuğu evleniyor geliyor 25 yaşına vücudu, psikolojisi çöküyor.. Sürekli eşle kavga çıkıyor, stres yaşıyorsun çöküyorsun. Çocukluğumu yaşamadım evlendim çocuğum oldu çöktüm."

K.12 "Zorluğu yok, ben doktorlara gitmedim doğumumu kendim evde yaptım."

K.10 "Çocuk olmasa aslında erken yaşta evlenmenin bir zorluğu yok. Evde sıkıntı olmuyor. Ama çocuk olduktan sonra evlilik zor olur."

2.3. Çocukluğunu yaşayamama

K.9 "Annemi babamı görmedim, çocuklarımı görmediler. Suriye'de bu sebepten ötürü ailemizden uzak kaldık. Başka zorluk yaşamadım."

K.6 "Genellikle daha çocuk oldukları için yaşamları daha zor geçiyor ne yapacaklarını bilmiyorlar. Benim herhangi bir sıkıntım olmadı..."

K.14 "Çok zorluğu var... Çünkü küçük yaşta daha yaşı 20 olmadan küçük çocukla baş etmek zorunda kalıyorsun seni çok zorluyor. Kendin daha çocuksun..."

K.2 "Erken yaşta evlenmek eğer eşin iyiye iyidir eğer kötüye kötüdür. Çocuksal duyguların var sadece onlar zorluyor. Bazılarının sağlığı bozuluyor, evliliği düzenleyemiyor, ruhu bozuluyor..."

3. Geleneksel çocuk sayısına dair görüşler

Kadınlar Suriye geleneklerinin çok sayıda çocuk yapma üzerine kurulu olduğunu ancak artık az sayıda çocuk yapmanın daha avantajlı olduğunu bildirdi. Ekonomik zorluklar ve eğitime erişimdeki güçlükler nedeniyle katılımcı kadınlar az sayıda çocuk sahibi olmak istemektedir.

3.1. Ekonomik sıkıntıların neden olduğu az sayıda çocuk yapma isteği

K.13 "Olduğu kadarıyla çocuk olur. 40 yaşına kadar bile çıksan yine doğurursun adet böyle... Bir 4-5 yıl içerisinde bir çocuğum daha olsa yeter bana iki çocuk azdır. Masraflı, eğitim, evlilik düşünen 6 çocuk getirmiyor ama düşünmeyen yapar. Bana 3 çocuk yeterdi kız çocuk zaten kocaya gidiyor 6 tane çocuk yaparsam ne olacak."

K.5 "Yani 10 çocuğa kadar gidiyor ama ortalama 4, 5 çocuk olması istenir. Hatta önceler 15 çocuk bile istenirdi. Şimdi ekonomik durum elvermiyor."

K.11 "Eskiden baya çocuk doğurulurdu. Şimdi gençler az çocuk istiyorlar mesela ben 3 çocuk istiyorum. Zaten fazlasına bakamam hayat çok zor. Az çocuğun olsa bakımlarını, düzenlerini iyi yaparsın okutursun..."

K.14 "Aile için o çocuğun yetiştirilmesinin mesuliyeti çok. Bunun altından kalkmak zordur..."

3.2. Aile büyüklerinin isteği

K.15 "Ne kadar çok çocuk olursa o kadar iyidir. Büyük ailen olur, zaten kızlar gidiyor. Burada aileler çocuklarını çalıştırıyor öyle geçinebiliyor, aile büyükleri iş bulamıyor. O yüzden çok çocuk yapılması isteniyor....Ben kendim çocuk sevmiyorum ama eşim seviyor, çok çocuk istiyor. Az çocuk olursa bakımlarına, düzenlerine daha çok dikkat edersin ama çok çocukta bunu yapamazsın. Hem az çocuk olsa hem biz de hayatımızı daha iyi yaşarız."

K.12 "Evlence 4 ay çocuğum olmadı kaynanam kocama bu bize olmaz çocuk getirmiyor diyordu, yani çevrede gördüğüm kadarıyla herkes çok çocuk istiyor."

K.3 "Savaşta önce baya bir çocuk doğuruyorlardı 6, 7, 10 ama savaşta sonra çok çocuk istenmiyor. Artık gençler az çocuk istiyoruz. Çok çocuk bence iyi değil onları okutamam veya güzel giydiremem. Maddi duruma da bağlı bizim durumumuz yok zorlanıyoruz giyim kuşam, okul falan. Onlara güzel bakıyoruz."

4. Çocuk yaşta evliliklerin önlenmesine dair görüşler

Katılımcıların neredeyse tamamı kız çocuklarını erken yaşta evlendirmeyeceklerini belirtti. Bu evliliklerin sonlandırılması için kız çocuklarının eğitim hizmetlerine erişiminin sağlanması gerektiğini bildirdi.

4.1. Kız çocuklarının eğitiminin sürdürülmesi

K.14 "Ben evlendirilmesine karşıyım. Okutmak istiyorum kızımı, bir öğretmen olsun istiyorum. Mesleği olsun... Kız kendisi evlenmeyi istememeli ve bunu ailesinin karşısına çıkıp söylemeli... Ben istemiyorum okuyacağım meslek sahibi olacağı demeli. Bizler de büyüklerimize anlatmalıyız."

K.16 "Ben iki kızımın erken yaşlarda evlendirilmesini istemiyorum. Okusunlar kendileri ne zaman isterlerse o zaman evlenirler. Okumaları bir meslek sahibi olmaları gerekiyor. Eğitim olacak ki evlenmesin."

K.17 "18, 19 erken, eskilere göre geç ama şimdi erken.. İstemiyorum evlendirmeyi ama köyümüzde 18 yaşını geçmiş kıza evde kaldı deniliyor. Okutup çocuğumu doktor yapmayı istiyorum. Okusunlar sonra evlensinler...İş lazım iş olmazsa mecbur evlendireceksin bakamazsın."

K.4 "Ben kendim zaten çocuklarımın üniversiteyi bitirip evlenmelerini istiyorum... Erken yaşta evliliklerin önlenmesinde ben karşıyım. Çevreme anlatıyorum ama etraf hayır diyor, çocuk doğursun, çalışmasın çocuklarına baksın diyorlar. Bu fikirdeler ne söylesen de değişmiyorlar."

K.11 "Önlenmesi için onların anne babalarıyla görüşmek gerekiyor yani büyüklerimizle...Okutmak gerek çocukları ki daha iyi düşünsünler, daha iyi kararlar versinler..."

4.2. Geleneksel evlilik anlayışının değiştirilmesi

K.14 "Erken yaşta evliliği kimsenin durdurabileceğini düşünmüyorum. Hiç umudum yok...Bir şey söylemek istiyorum, Suriye'de erkek olsun kız olsun erken evlendirilmenin sebebi biran önce çocuk sahibi olunsun ve onlar da anneye babaya destek olsun sahip çıksın."

K.9 "Hayır...Ben istemem ben bir yanlış yaptım çocuğum yapmasın. Başkaları adına konuşmam benim haddime değil ama ben istemem benim çocuğum, kardeşim evlensin bu kadar çocuk yapсын yoksa başkalarına yorum yapamam."

K.2 "Hayır kesinlikle çocuğumu erken yaşlarda evlendirmem...Kanun çıkarılırsa bu insanları korkutacaktır. Birkaç kişiye ceza verilirse eğer aileler kızlarını erken yaşta evlendirmeye korkarlar."

K.10 "Zaten Suriye'de zorla evlendirilmek yasaktı. Annen baban zorla evlendiremezdi seni. Çocuğın ailesi gelir kız da isterse verirler ama istemezse zorla da veremezler."

K.12 "Çocuğumun erken yaşta evlenmesini istiyorum çünkü mürvetlerini görmek istiyorum mutlu olsunlar düzenleri olsun...Zararı yok evlensinler, önlenmesine gerek yok çocuk sahibi olsunlar."

TARTIŞMA

Göç kadın ve kız çocukları için özellikle dezavantajlıdır. Kız çocuklarının eğitim yaşantısının kesilmesi, küçük yaşta evlendirilme ve bu evliliğin sonuçları göçün olumsuz etkileridir. Bu çalışma Suriyeli göçmen kadınların erken yaşta evlilik nedenleri ve konuya ilişkin görüşlerini irdelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Suriyeli aileler yoğunlukla göç ettikleri bölgelerde gelenekselleşmiş davranışlarından biri olan kız çocuklarını erken yaşta evlendirmeye devam etmektedir. Suriye'de iç çatışmadan önceki yasal çerçeve 18 yaşını tamamlamış kişilerin evlenebildiği yönündedir. Ancak Suriye'de kızların kırsalda 13 yaşında kentte ise 15 ve 16 yaşına kadar evlenebildiklerini bildirilmiştir (CARE, 2015; Girls not brides, 2016). Çalışmada belirlenen ana temalardan ilki 'Suriye'de ilk evlilik yaşı' altında katılımcıların verdiği ifadeler literatürle benzerdir. Çalışmaya katılan kadınlar hem kendilerinin erken yaşta evlenmiş olmaları hem de geleneklerinde bu evliliklerin olduğu ve sürdürüldüğüne dair verdikleri bilgilerle bu sonucu desteklemiştir. Kentte ve kırsal alanda oranlar farklılık gösterse dahi Suriyeli ailelerin kız çocuklarını erken yaşta evlendirme geleneği bulunmaktadır. Bu geleneği göç ettikleri bölgelerdeki koşullar nedeni ile devam ettirmektedirler. Göç alan ülkelerdeki yasaların göçmenlerce bilinmemesi bu evliliklerin sürdürülmesinin yanı sıra cezai işlemin uygulanmasını da engellemektedir. Lübnan'da yaşayan Suriyeli göçmenlerle yapılan bir araştırmada aileler, eğer damat adayı ekonomik açıdan uygun ise kızların 16-17 yaşında da evlenmesine razı olduklarını belirtmişlerdir. Nitekim bu ailelerin yerleştikleri ülkelerde kızlarını erken yaşta evlendirme davranışlarının devam ettiği görülmektedir. 2012 yılında 15-17 yaş arasındaki Suriyeli kızların %12'sinin evli olduğu bildirilmiştir (UNICEF, 2014). Ürdün'de ise erken yaşta evlilik kayıtlarının 2011-2014 yılları arasında 3 kat artış göstererek %31,7'ye ulaştığı belirtilmiştir (Save the Children, 2014). Ayrıca birçok evliliğin resmi olmayan dini törenlerle gerçekleşmesi bu evliliklerin çok daha fazla olduğunu düşündürmektedir. Göçün gerçekleştiği bölgelerdeki evlilik yasalarının bilinmemesi nedeniyle şeriat tarzı dini evlilikler tercih edilmektedir (Mourtada, Schlecht and DeJong, 2017). Türkiye'de resmi nikah olmaksızın dini nikahın gerçekleştirilmesinde yasal engeller bulunmaktadır. Ancak cezai yaptırımlar dahi bu evliliklerin önüne geçememektedir. Çalışmada ailelerin kızlarına düzen sağlayacak bir eş ile evlenmesi konusunda destekledikleri görülmektedir.

Dünya genelinde erken yaşta evlilik nedenleri benzerdir. Bu nedenler arasında aile onurunun korunması, maddi kazanç sağlanması, kız çocuğunun kontrolü ve güvenlik konularıdır (Global Citizen, 2016). Lübnan'da yaşayan Suriyeli göçmen ailelerle yapılan bir araştırmada benzer sonuçlar izlenmiştir. Genellikle aile onurunu korumak amacıyla kız çocuklarını evlendirdiklerini bildirilmiştir (Mourtada, Schlecht and DeJong, 2017). Ürdün'de mülteci kamplarında yetim kalan kız çocuklarının güvenliğinin sağlanması için akrabaları ile evlendirildiği bildirilmektedir (Global Citizen, 2016). Türkiye'de yapılan bir çalışmada da Suriyeli ailelerin kızlarının eğitim yaşantılarının devam ettirecek ekonomik güce sahip olmamaları nedeni ve namuslarını korunmasının sağlanması amacıyla evlendirdikleri belirlenmiştir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Bu çalışmada da genç kızların akraba ile evlendirilmesinin daha uygun görüldüğüne ve kız çocuğunun akrabaları ile daha rahat bir yaşam sürdüreceğine dair inanç söylemleri mevcuttur.

Erken yaşta evlilik ekonomik ve sosyal güçlerin etkileşiminin bir sonucudur. Bu durumun yaygın olduğu toplumlarda kızların insan haklarına verilen düşük değeri yansıtan bir sosyal norm ve tutum kümesinin bir parçasıdır (UNICEF, 2017). Erken yaşta yapılan evlilikler bireyin psikolojik ve bedensel gelişimini etkiler, eğitimin yaşantısının aksamasına neden olur ve sosyal işlevselliği bozar. Kız çocuğu için sağlık ve sosyal sonuçları ağır olan bu sorunla mücadele edebilmek için sorunun hazırlayıcı faktörlerinin ve sonuçlarının belirlenmesi gerekir (Aktepe ve Atay, 2017, 410-420). Çalışmada yer alan erken yaş evliliklerinin olumsuz sonuçları teması altında kadınların genel olarak, erken yaşta evliliğin çocuk ruhunu ortadan

kaldırmadığı, sorumluluklarını artırdığını, fiziksel sıkıntıların oluştuğunu ve henüz hazır değilken aileden ayrılma zorunda kaldıklarını bildirerek durumun psikososyal zorluğunu ortaya koymuşlardır.

Erken yaşta evlenen kızların yaşadıkları fiziksel ve ruhsal sıkıntılar arasında; gebelik, doğum, şiddet, istismar, cinsel ilişkiye zorlama ve cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar bulunmaktadır (Plan International, 2018). Çocuk yaşta evlenen kızlar, riskli gebelik ve doğum için daha fazla risk altındadır (UNWOMEN, 2013). Çalışmaya katılan kadınlar gerek kendileri gerekse çevrelerinde erken yaşta doğum yapan kadınlardaki sorunlara şahit olduklarını belirtmiştir. Kadınların büyük kısmı çocuk yaşta çocuk sahibi olmayı desteklemediklerini ancak bu geleneğin de çevrenin beklentileri nedeniyle sürdürüldüğünü bildirmişlerdir. Dezavantajlı kadınlar halen toplumsal baskıların altında ezilmekte. Çok sayıda çocuk doğurarak aileyi ve eşi memnun etme çabasında olan kadınlar fiziksel ve ruhsal sıkıntıları baskılamaktadırlar. Kadınlar çocuklarına iyi bir gelecek sağlayamayacak olmalarını bilseler dahi aileye karşı direnç gösterememektedirler. Evlendirilmiş genç kızlar fiziksel veya duygusal olarak doğum yapmaya hazır değildir ve doğurganlığını kanıtlamak için yoğun bir sosyal baskıyla karşı karşıyadır. Çoğu zaman bu kızların eşi ve ailesi tarafından kısa zaman içerisinde çocuk doğurması beklenmektedir. Sosyal ve ruhsal baskıya tabi kalan kız çocuğunun sağlığı olumsuz etkilenmektedir. Evlendirilmiş genç kızlar bazen bu baskılardan kurtulmak için bazen de bilinçsizce gebe kalmaktadır. Bu çalışmada çoğu kadın literatüre paralel olarak doğurganlık ispatı için eşinin ailesinden baskı gördüğünü bildirmiştir. Kız çocukları henüz kendi bedeni ve cinselliğini keşfedemediği gibi gebelik gibi kadın yaşamında önemli bir döneme girmektedir.

Bazı kültürlerde genç kız ve kadınlar ekonomik yük olarak görülmektedir. Yoksulluk içinde yaşayan ve çok sayıda çocuğu olan aile bu tür durumlarda ekonomik yüklerini azaltmak için kız çocuklarını evlendirmektedir. Bu aileler için kız çocuğu genellikle beslenecek bir boğaz ve ödenecek eğitim masrafı anlamına gelmektedir (Bartels ve ark. 2018). Lübnan'da Acil Durumlarda Çocuk Koruması Çalışma Grubu tarafından 2013 yılında yapılan hızlı bir ihtiyaç değerlendirmesinde, Suriyeli mültecilerin bu krizde karşılaştığı zorluklarla başa çıkma mekanizmalarının erken yaş evlilikleri ve çocuk işçiliğinin arttığı tespit edilmiştir (Child Protection in Emergencies Working Group, 2013). Kız çocuklarının güvenlik nedeni ile işçi olarak çalıştırılmaması sonucu genellikle evlilikler hızlanmaktadır. Türkiye'de yapılan bir çalışmada Suriyeli ailelerin ekonomik zorluklarla baş etme stratejilerinden birinin de 15 yaşın altında olan kız çocuğunu evlendirmek olduğunu bildirmiştir (Kaya ve Kıracı, 2016). Bu çalışmada yoksul ailelerin kızlarını erkenden evlendirme isteğinde oldukları sonucuna varılmıştır. Ancak aynı zamanda geleneksel olan çok sayıda çocuk sahibi olma istekleri de göze çarpmaktadır. Çalışmada yer alan geleneksel çocuk sayısı teması altındaki ifadeler literatüre paraleldir. Özellikle halen aile büyüklerinin çok sayıda çocuk yapmayı destekledikleri belirtilmiştir. Bunun nedenleri arasında ailenin devamlılığının sürdürülmesi, kalabalık aile gelenekleri ve çocuk sayısı arttıkça eve girecek olan potansiyel gelir düşüncesidir.

Cinsiyet eşitsizlikleri kızların evlendirilmesinde önemli bir belirleyicidir. Suriyeli mülteciler arasında erken yaşta evliliğin nedenlerini araştıran kalitatif araştırmalar, güvenlik ve ekonomik ihtiyaçların yanı sıra eğitim olanaklarının yetersizliğini göstermektedir (Mourtada, Schlecht and DeJong, 2017). Okula gitmek kız çocuklarının yaşadığı toplumda aktif rol almasına ve yoksulluk döngüsünü kırmaya olanak sağlamaktadır. Evli gençlerin eğitime devam etme ihtimali düşüktür. Eğitim kızların cinsel sağlık hakkında bilinçli karar alabilmesinde çok önemlidir (Plan International, 2018). Erken yaşta evliliklerin önlenmesi teması altında neredeyse tüm kadınlar bu evliliklerin önlenmesinin en önemli avantajının kız çocuklarının eğitimini sürdürmelerine fırsat sağlayacağına işaret etmişlerdir. Çalışmada kadınlar kız çocuklarının eğitimlerini sürdürmelerini ve meslek sahibi olmalarını önermiştir. Türkiye'de Suriyeli göçmen çocuklar için eğitim fırsatları sağlandığı bilinmektedir. Sadece bu çocuk ve gençlere özel okullar açılmış ve üniversite öğrenimi görenler için eğitim devamlılığı sağlayacak geçiş işlemleri sağlanmıştır. Bu olanaklar özellikle gelecek yıllar içerisinde kız çocuklarının eğitim yaşantısına daha fazla katılmasını sağlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Suriyeli aileler bir gelenek olarak kız çocuklarında erken yaşta evlilikleri sürdürmektedir. Savaşın etkileri bu evliliklerin sayısını daha da artırmıştır. Kız çocuklarını koruma ve düzenini kurma isteği ile bu evliliklerin devam edeceği söylenebilir. Erken yaşta yapılan evliliklerin neden olduğu fiziksel sorunlar ve gebelik ve anneliğe ilişkin olumsuz deneyimler belirtilmiştir. Çok sayıda çocuk yapma geleneği bulunsada ekonomik zorluklar nedeni ile ailelerin çocuk sahibi olma motivasyonlarının az olduğu tespit edilmiştir. Erken yaşta evliliklere bağlı gebelik ve doğum süreçleri ise kadınlar tarafından istenirse de sürdürülmektedir. Kadınlar gelecekte kendi kızlarını erken yaşta evlendirmeyeceklerini belirtmektedir.

Göçmen genç kızlarının çocuk yaşta evliliklerini azaltma konusu yasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve dini açıdan tüm yönleriyle ele alınması gerekmektedir. Suriyeli çocuklara zorunlu eğitim uygulaması kızların çocuk yaşta evlendirilmesine engel oluşturacaktır. Eğitim sonrası meslek kazandırma kursları ve sertifika programı ile kızlar hayata hazırlanmalıdır. Aile tarafından ekonomik nedenlerle geçimi sağlanamayan kızların sosyal hizmetlere teslim edilmesi gerekmektedir. Suriyeli bireylere sosyal hizmet veren sivil toplum kuruluşlarında sorun üzerine eğitim ve destek verilmelidir. Yasal yaptırımlar artırılmalı ve aileler yasal yükümlülükler hakkında bilgilendirilmelidir. Erken yaşta evlendirilmelerin üzerinde projeler geliştirilmeli, evlilikler önlenmeye çalışmalı yanı sıra evlendirilmiş kızlar için de girişimlerde bulunulmalıdır. Erken yaşta evliliğe neden olan faktörlere yönelik daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

- AFAD, (2014). *Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar*. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/17934/xfiles/turkiye_deki-suriyeli-kadınlar_-2014_2_.pdf (Erişim Tarihi: 16.04.2019).
- AFAD, (2017). *Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması*. https://www.afad.gov.tr/upload/Node/24384/xfiles/17a-Turkiye_deki_Suriyelilerin_Demografik_Gorunumu_Yasam_Kosullari_ve_Gelecek_Beklentilerine_Yonelik_Saha_Arastirmasi_2017.pdf (Erişim Tarihi: 16.04.2018).
- Aksu Kargin, İnci (2018). War hits the Women: Marriage as Syrian Women's Coping Mechanism and Its Impact on Turkish Women. *Turkish Studies*, 13(7): 31-45.
- Aktepe, Evrim; Atay, İnci Meltem (2017). Çocuk Evlilikleri ve Psikososyal Sonuçları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar-Current Approaches in Psychiatry*, 9(4): 410-420. doi:10.18863/pgy.310791
- Bartels, Susan Andra; Michael, Saja; Roupetz, Sophie; Garbern, Stephanie; Kilzar, Lama, Bergquist, Harveen; Bakhache, Nour, Davison, Colleen; Bunting, Annie (2018). *Making sense of child, early and forced marriage among Syrian refugee girls: a mixed methods study in Lebanon*. *BMJ Glob Health*, 3(1): e000509. doi: 10.1136/bmjgh-2017-000509
- CARE (2015). *To Protect Her Honour Child marriage in emergencies – the fatal confusion between protecting girls and sexual violence*. https://insights.careinternational.org.uk/media/k2/attachments/CARE_Child-marriage-in-emergencies_2015.pdf (Erişim Tarihi:16.07.2019).
- Girls not brides, (2016). *Child Marriage in Humanitarian Crises*. <https://www.girlsnotbrides.org/wp-content/uploads/2016/05/Child-marriage-and-humanitarian-crises-June-2016.pdf> (Erişim Tarihi:16.04.2018).
- Global Citizen, (2016). *Child Marriage: Everything You Need to Know*. <https://www.globalcitizen.org/en/content/child-marriage-brides-india-niger-syria/> (Erişim Tarihi:15.02.2019).
- International Organization for Migration (IOM) (2018). <https://www.iom.int/news/iom-celebrates-migrant-women-and-girls-and-values-diversity-move> (Erişim Tarihi: 18.01.2019).
- Kaya, Ayhan; Kırac, Aysu (2016). *İstanbul'daki Suriyeli Mültecilere İlişkin Zarar Görebilirlik Değerlendirme Raporu*. http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/258_1.pdf (Erişim Tarihi:19.07.2019).
- Mohammadi, Dara (2016). Help for Yazidi survivors of sexual violence. *Lancet Psychiatry*, 3: 409-410.
- Mourtada, Rima; Schlecht, Jenifer; DeJong, Jocelyn (2017). A qualitative study exploring child marriage practices among Syrian conflict-affected populations in Lebanon. *Confl Health*, 11(1):27 doi: 10.1186/s13031-017-0131-z. eCollection 2017.
- Mülteciler Derneği, (2019). *Türkiye'deki Suriyeli Sayısı 2018*. <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi:17.01.2019).
- Parker, Stephanie (2015). Hidden crisis: violence against Syrian female refugees. *Lancet*, 385:2341-2342.
- Plan International (2018). *Early Marriage*. <https://plan-international.org/sexual-health/child-early-forced-marriage#> (Erişim Tarihi:15.02.2019).
- Save the Children (2014). *Too Young to Wed- The growing problem of child marriage among Syrian girls in Jordan*. http://www.savethechildren.org/atf/cf/%7B9def2ebe-10ae-432c-9bd0-df91d2eba74a%7D/TOO_YOUNG_TO_WED_REPORT_0714.PDF (Erişim Tarihi:14.02.2019).
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2016). *Suriyeliler İle Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları Arasındaki Evlilik İlişkileri Araştırması*. https://www.ailevecalisma.gov.tr/Raporlar/ATHGM/Suriyeliler_ile_Turkiye_Cumhuriyeti_Vatandaslari_Arasindaki_Evlilik_Iliskileri_Arastirmasi.pdf (Erişim Tarihi:15.07.2019).
- T.C. İçişleri Bakanlığı Göç idaresi Genel Müdürlüğü (2019). <https://www.icisleri.gov.tr/> (Erişim Tarihi:19.07.2019).
- UN Women, (2013). *Inter-agency AssGender-based Violence and child protection among Syrian refugees in Jordan, with a focus on early marriage*. http://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2013/7/report-web_pdf.pdf?vs=1458 (Erişim Tarihi:18.01.2019).
- UNFPA Turkey, (2018). *In Turkey, refugee child marriages drive adolescent pregnancies underground*. <https://www.unfpa.org/news/turkey-refugee-child-marriages-drive-adolescent-pregnancies-underground> (Erişim Tarihi:15.02.2018).
- UNFPA, (2017). *New study finds child marriage rising among most vulnerable Syrian refugees*. <https://www.unfpa.org/news/new-study-finds-child-marriage-rising-among-most-vulnerable-syrian-refugees> (Erişim Tarihi:30.12.2018).
- UNFPA, (2018). *Five reasons migration is a feminist issue*. <https://www.unfpa.org/news/five-reasons-migration-feminist-issue> (Erişim Tarihi:18.01.2019).
- UNICEF, (2014). *A Study on Early Marriage in Jordan*. <https://reliefweb.int/report/jordan/study-early-marriage-jordan-2014> (Erişim Tarihi:16.04.2018).
- UNICEF, (2015). *State of the World's Children: Adolescence: An Age of Opportunity, 2011 as cited in Care, To Protect Her Honour: Child Marriage in Emergencies – The Fatal Confusion Between Protecting Girls and Sexual Violence*.
- UNICEF, (2017). *Child marriage*. <https://www.unicef.org/rosa/what-we-do/child-protection/child-marriage> (Erişim Tarihi:10.09.2019).